

**ДІЯЛЬНІСТЬ АКТОРІВ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ
 РУМУНІЇ МІЖ ДВОМА СВІТОВИМИ ВІЙНАМИ.
 РЕЦЕНЗІЯ НА КНИГУ І.ПІДДУБНОГО “ПАРТІЇ,
 ПАРЛАМЕНТ, КОРОЛЬ ТА УРЯД. РОЗВИТОК
 І ВЗАЄМОДІЯ ЕЛЕМЕНТІВ ПОЛІТИЧНОЇ
 СИСТЕМИ РУМУНІЇ У 1918-1940 РР.” ЧЕРНІВЦІ: ДРУК АРТ, 2019. – 912 С.**

Василь КАРПО,
 Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича,
 м. Чернівці (Україна).
 v.karpo@chnu.edu.ua

**THE ACTIVITY OF THE ACTORS OF THE POLITICAL
 SYSTEM OF ROMANIA IN THE PERIOD OF TIME
 BETWEEN 1ST AND 2ND WORLD WAR. BOOK REVIEW
 I. PODDUBNY “PARTY, PARLIAMENT, KING AND GOVERNMENT.
 DEVELOPMENT AND INTERACTION OF ELEMENTS
 OF THE POLITICAL SYSTEM OF ROMANIA IN 1918–1940.”
 CHERNIVTSI: PRINT ART, 2019. – 912 P.**

Vasyl KARPO,
 Chernivtsi Yuriy Fedkovych National Univerisy,
 Chernivtsi (Ukraine),
 orcid.org/0000-0002-7828-6980,

Карпо Василий. Деятельность актеров политической системы Румынии между двумя мировыми войнами. Рецензия на книгу И. Поддубного “Партии, парламент, король и правительство. Развитие и взаимодействие элементов политической системы Румынии в 1918–1940 гг.” Черновцы: Печать Арт, 2019. – 912 с. Рецензия посвящена книге доцента кафедры нового и новейшего времени Черновицкого государственного университета имени Юрия Федьковича И. Поддубного. Автором рецензируемой работы рассмотрена ситуация, сложившаяся в Румынии в первые годы Великой войны, которая касалась поиска возможностей расширения территории, как условия участия в войне на стороне одного из блоков. Внимание обращено как внешние, так и на внутренние факторы, а именно: противостояние в стране “антантафилов” и “германофилов”. Фактически, руководством страны было принято решение о вступлении в войну с целью обеспечения объединения земель с румынским населением. Этот процесс также нашел отражение в работе, как и создание условий для утверждения границ нового государства, которой Румыния стала после 1 декабря 1918. Издание рассчитано на историков, научных сотрудников, аспирантов, студентов и всех читателей, интересующихся современной историей государств Европы.

Ключевые слова: политическая система Румынии, I Мировая война, II Мировая война.

Нещодавно вийшла з друку велика за обсягом, широка за змістом праця доцента кафедри історії нового та новітнього часу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича І. Піддубного.

Загальновідомо, що Перша світова війна змінила політичну карту Європи, змусивши уряди країн в нових умовах та в нових кордонах вирішувати ряд політичних завдань, які вимагали змінювати умови політичної діяльності у відповідності до потреби. В країнах Південно-Східної Європи подібні зміни стосувалися умов діяльності всієї політичної системи як у межах Королівства сербів, хорватів та словенців, так і королівства Румунії. Саме дійовим елементам політичної системи королівства Румунії у період між двома світовими війнами присвячено нову роботу “Партії, парламент, король та уряд. Розвиток і взаємодія елементів політичної системи Румунії у 1918-1940 рр.”.

Автором роботи розглянуто ситуацію, що склалася в Румунії у перші роки Великої війни, що стосувалася пошуку можливостей розширення території, як умови участі у війні на боці одного з блоків. Увага звернута тут як на зовнішні, так і внутрішні фактори, яким стало протистояння в країні “антантафілів” та “германофілів”. Фактично керівництвом країни було прийнято рішення про вступ у війну з метою забезпечення об’єднання земель з румунським населенням.

Цей процес також знайшов відображення в роботі, як і створення умов для затвердження кордонів нової держави, якою Румунія стала після 1 грудня 1918 р.

Автором звертається увага на діяльність політичних партій та парламенту в межах королівства і в першу чергу звернено увагу на провідні політичні партії країни якими після війни були Націонал-ліберальна та Цереністська, пізніше Націонал-цереністська партії. Діяльність згаданих партій простежується через внутрішньопартійне життя, через участь в парламентських виборах, що дає змогу розкрити місце націонал-лібералів та націонал-цереністів в політичному житті країни та звернути увагу на особливості діяльності націонал-лібералів. Останні проявлялися після дроблення партії, що мало місце в 30-х роках і гарантувало просування у владу представникам окремих груп. Лідери націонал-лібералів змогли зберегти свої позиції у владі і в період королівської диктатури, намагаючись при цьому підтверджувати статус "історичної партії". У міжвоєнний період "історичною" стала також і Цереністська партія, яка формувалася як захисник інтересів селянства. Фактично представники нової партії зайняли опозиційну позицію щодо дій уряду націонал-лібералів, що проявлялося і в діях і особливо гострим таке протистояння стало в період обговорення проекту нової конституції країни. Саме в таких умовах формувалася співпраця Цереністської партії з Румунською національною партією та створило умови для їх зближення і утворення в наступному єдиної Націонал-цереністської партії. Простежив автор і діяльність партії в період її перебування у владі та опозиції в 30-х роках. Помітне місце в діяльності партії відігравали її лідери, що поєднувало в даному принципі як націонал-лібералів, так і націонал-цереністів і вело до послаблення позицій партії після відходу від справ. Лідерство в партійній організації мало місце і в інших політичних партіях, зокрема в Народній партії, на діяльність якої звертає увагу автор, торкаючись проблем в її діяльності.

Розкривши особливості діяльності провідних та другорядних буржуазних партій, автор роботи торкається проблеми діяльності лівих та праворадикальних партій. Так, автором простежено ситуацію яка склалася після завершення світової війни в соціалістичному русі і привела до розколу соціалістичного руху та створення двох напрямів. Разом з тим розкрито і процес створення єдиної для Румунії соціалістичної партії. аналізує також автор і парламентську, і профспілкову діяльність соціалістів. Відповідна увага приділена також і комуністичній організації в Румунії, яка також виступала одним з політичних гравців і, не будучи з 1924 р. легальною політичною організацією, все ж робила спроби через контакти з іншими політичними силами, чи завдяки утворенню легальних прокомуністичних організацій брати участь в діяльності парламенту чи місцевих органів самоврядування. так, автором виділено декілька періодів в історії комуністичного руху Румунії та вказано на основні завдання і способи їх вирішення. Проаналізовано також і діяльність молодіжних та профспілкових організацій. Комуністична організація в Румунії демонструється автором як самостійна, але така, що підтримувала контакти з міжнародними комуністичними організаціями, якими були і Балканська комуністична федерація, і Комуністичний Інтернаціонал. Фактично комуністична партія стала однією з перших політичних організацій, яка створила умови для підготовки

кадрів з молоді.

Послідовним є виклад матеріалу, який торкається проблеми праворадикального руху в Румунії. Так, автором виділено консервативно-елітарний антисемітизм, представником якого він подає Лігу націонал-християнську партію та її наступницю Націонал-християнську партію. автор звертається до ряду публікацій для пояснення джерел походження антисемітизму в Румунії. Аналізується і діяльність А. К. Кузи, професора Ясського університету, чиє ім'я дало назву новому політичному руху. Бажанням продемонструвати відмову від політиканства пояснюється і створення Ліги, а не партії. Приводяться також приклади створення й інших праворадикальних організацій в країні, як і аналізується діяльність майбутнього лідера іншої політичної сили К. З. Кодряню. Опис подій зі створення Ліги націонал-християнського захисту дає підстави вважати, що певна частина румунського суспільства вже у 1920-х роках вважала прийнятною ідеологію нової політичної течії. Загалом автору вдалося простежити всі етапи діяльності організації А. К. Кузи, в тому числі і в короткий проміжок функціонування уряду О.Гоги. правда, попри участь молоді в ЛНХЗ та НХП, все ж не вони, а організація створена колишнім колегою А. К. Кузи К. З. Кодряню перетягнула на свій бік значну частину молоді. Власне Легіонерський рух, який був представлений кількома організаціями, що послідовно змінювали одна іншу з метою утриматися в політичній системі Румунії, створив умови для формування нової людини в межах Легіонерського руху. Звертається увага як на участь гардистів в боротьбі за місце в парламенті, так і протидію влади поширенню руху, спроби домовитися з лідерами організації. З праворадикальними організаціями автор пов'язує і створену в грудні 1938 р. організацію "Фронт Національного Відродження", яка стала єдиною офіційною партією для Румунії у 1938-1940 рр. Проте партія, яка асоціювалася з іменем короля Кароля II припинила своє існування разом із його зреченням влади.

Королівство Румунії у період між двома війнами мало трьох правителів, з яких найбільше уваги віддавали королю Фердинанду I, діяльність якого аналізується в роботі. Простежуються і події, що відбувалися у королівській родині і могли вплинути на ситуацію з передачею престолу. Власне династична криза 1926 р. визначила на найближчі 4 роки особливості діяльності політичних партій. Період діяльності Високої Регенції дозволяє автору продемонструвати певну слабкість королівської влади, тоді як "десятиліття Кароля II" представлено часом, де відбувався рух до встановлення одноособної влади короля при збереженні парламентської монархії. Тут даний процес простежується і через контакти короля з вигідними для нього політичними лідерами.

Помітну увагу приділив автор і діяльності урядів Румунії у 1918-1940 рр., виклавши матеріали про основні напрями діяльності в окремі періоди. Приділено увагу і особистостям голів уряду та окремих міністрів, що особливо важливим було в період королівського авторитарного режиму.

Загалом робота побудована на використанні доволі великої кількості архівних матеріалів, опублікованих документів, публікацій в пресі та мемуарів може представити інтерес для дослідників міжвоєнного періоду та допоможе розкрити причини тих чи інших дій високо-

посадовців Румунії 20-30-х років XX ст., встановити важливі політичні події, що мали місце в регіонах тодішнього королівства.

Karpo Vasyl. The Activity of the Actors of the Political System of Romania in the period of time between 1st and 2nd World War. Book Review I. Poddubny "Party, Parliament, King and Government. Development and Interaction of Elements of the Political System of Romania in 1918–1940." Chernivtsi: Print Art, 2019. – 912 p. The book's review is going to present main features of the monograph by associate professor of the department of modern and contemporary times of the Chernivtsi State University named after Yuri Fedkovich I. Poddubny. The author of the peer-reviewed work examined the situation in Romania in the early years of the Great War, which concerned the search for opportunities to expand the territory, as a condition for participation in the war on the side of one of the blocs. Attention is drawn to both external and internal factors, namely: the confrontation in the country of "antantophiles" and "germanophiles". In fact, the country's leadership decided to enter the war in order to ensure the unification of lands with the Romanian population. This process was also reflected in the work, as well as the creation of

conditions for the establishment of the borders of the new state, which Romania became after December 1, 1918. The publication is designed for historians, researchers, graduate students, students and all readers interested in the modern history of European countries.

Key words: political system of Romania, World War I, World War II.

Karpo Vasyl – кандидат історичних наук, доцент кафедри міжнародної інформації, заступник декана факультету історії, політології та міжнародних відносин Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Karpo Vasyl – Candidate of Historical Sciences (PhD), Associate Professor of the International Information Department, Vice-dean of the History Faculty, Political and International Studies in Chernivtsi Yury Fedkovych National University.

Received: 14.11.2019

Advance Access Published: December, 2019

© V. Karpo, 2019